

Východočeské veřejné knihovny v roce 1998: Charakteristika vývoje podle statistik za rok 1998

Eva Semrádová

Síť veřejných knihoven

V roce 1998 bylo ve východních Čechách otevřeno 1 171 knihovnických pracovišť s 156 pobočkami (5 okresních knihoven, 106 oblastních knihoven s profesionálními pracovníky a 1 060 MLK). Počet knihoven je nižší o dalších 20 zrušených MLK, o které neměly obce zájem.

Pracovníci a vybavení knihoven

Celkový počet pracovníků se opět snížil, v přepočtu o 3,8 pracovníků. Odborní pracovníci s knihovnickým vzděláním tvoří 59 % zaměstnanců knihoven. Nedostatečné zabezpečení nákladů na provoz brzdí další rozvoj služeb, již několik let se odráží v omezeném doplňování knihovnických fondů.

Prostředky na nákup knihovnických fondů na 1 obyvatele
Pětiletá srovnávací tabulka

Okres	1994	1995	1996	1997	1998
Havlíčkův Brod	10,03	11,53	16,96	13,61	12,20
Hradec Králové	13,27	15,80	17,83	21,20	25,59
Chrudim	9,97	12,84	13,37	16,18	19,44
Jičín	17,22	16,58	18,03	18,77	23,48
Náchod	15,65	16,71	22,28	21,08	25,54
Pardubice	8,54	9,84	10,30	12,49	12,83
Rychnov n. K.	9,06	8,83	11,55	12,55	14,24
Semily	8,89	16,35	10,03	11,64	11,73
Svitavy	11,18	12,48	13,47	6,70	15,07
Trutnov	16,56	17,67	17,45	17,80	20,09
Ústí nad Orlicí	12,54	14,99	17,56	16,58	19,11
Východočeský kraj	12,09	13,95	15,50	15,66	18,46

Automatizace byla rozvíjena ve všech typech knihoven včetně několika MLK, nákup techniky je limitován finančními prostředky. Automatizace knihovnických činností, dostatek počítačů ve službách pro veřejnost a přístup na Internet jsou nezbytné podmínky pro poskytování kvalitních knihovnických služeb.

Pro připojení na síť Internet a na rozvoj počítačových sítí byly několika knihovnám poskytnuty granty Ministerstva kultury ČR.

Do nové budovy, vhodně upravené pro knihovnu, byla v závěru roku přestěhována MěK Semily. Budova OK v Pardubicích prochází náročnou rekonstrukcí, opravy interiéru se uskutečnily v OK Hradec Králové a MěK Trutnov, v MěK Chrudim byla vybudována letní čítárna. Do nových kvalitnějších prostor se přestěhovala knihovna v Žacléři, MěK Broumov otevřela nové dětské oddělení.

Knihovní fondy

Celkový přírůstek ve fondech veřejných knihoven činí 57 337 k. j. (r. 1997 39 827 k.j., r. 1996 75 553 k. j.). U fondu periodik bylo v běžném ročníku nabízeno 8 444 exemplářů (v r. 1988 činila nabídka 14 000 exemplářů). V akviziční práci knihovny poprvé uvedly, že využívají internetová knihkupectví k přehledu o novinkách i k nákupu, pokud je to finančně výhodné.

Čtenáři a návštěvníci

Nárůst vykazuje počet čtenářů, počet návštěvníků se zvýšil tak, že na 1 čtenáře připadá v průměru 10,39 návštěv v knihovně během jednoho roku (v r. 1994 9,40 návštěv). Zvýšení návštěvnosti souvisí též s rozvojem informačních služeb a přístupem na Internet. Nejčastěji chodí do knihoven čtenáři v okrese Trutnov (7,54 návštěv za rok), nejméně návštěv uskuteční v okrese Chrudim (7,54 návštěv na 1 čtenáře za rok). Čtenáři z řad dětí tvoří v průměru 31 % čtenářů již po několik let. Početnou skupinu dětských čtenářů mají stabilně v okresech Havlíčkův Brod, Jičín, Semily a Svitavy.

Půjčovní a reprografické služby

Meziknihovní výpůjční služba

Počet výpůjček se zvýšil ve všech sledovaných skupinách, v OK Hradec Králové zavedli jako novinku absenční půjčování CD disků. Důležitou součástí služeb v půjčovnách se stala reprografická služba. Novou formou MVS je služba STK Praha INVIK (elektronické zaslání dokumentů v rámci MVS), kterou využívá např. MěK Ústí n. O.

Počet čtenářů z obyvatel v procentech
Pětiletá srovnávací tabulka

Okres	1994	1995	1996	1997	1998
Havlíčkův Brod	15,66	16,01	16,78	16,98	16,50
Hradec Králové	12,88	14,03	14,48	14,33	14,49
Chrudim	11,60	10,35	11,89	12,80	13,56
Jičín	11,80	11,81	12,08	12,44	13,28
Náchod	17,31	17,30	16,86	16,11	15,93
Pardubice	11,42	11,71	11,83	11,78	11,42
Rychnov n. K.	14,87	13,43	13,70	12,59	12,69
Semily	12,66	12,64	12,16	12,06	12,86
Svitavy	13,84	13,77	14,47	14,41	15,40
Trutnov	13,33	12,95	12,46	14,56	14,66
Ústí nad Orlicí	11,50	11,53	11,43	11,80	11,67
Východočeský kraj	13,21	13,18	13,42	13,60	13,78

Počet výpůjček na 1 čtenáře
Pětiletá srovnávací tabulka

Okres	1994	1995	1996	1997	1998
Havlíčkův Brod	38,60	38,63	39,33	41,63	43,69
Hradec Králové	45,25	43,54	45,42	47,34	48,74
Chrudim	54,67	50,36	45,82	45,27	45,84
Jičín	49,04	47,37	46,60	46,74	50,82
Náchod	35,18	35,12	36,60	38,58	40,33
Pardubice	36,97	38,75	39,78	41,42	41,81
Rychnov n. K.	32,10	33,18	33,60	36,08	37,73
Semily	29,10	32,88	33,77	31,26	31,78
Svitavy	34,91	34,54	37,74	37,35	37,24
Trutnov	51,64	52,64	54,51	50,91	52,27
Ústí nad Orlicí	42,50	42,96	44,66	44,47	46,05
Východočeský kraj	41,55	40,96	41,92	42,65	43,90

Informační služby

Internet

Informační služby v r. 1998 charakterizuje velký pokrok ve využívání Internetu. Do knihoven směřují uživatelé, kteří hledají výhradně internetové informace, knihovníci využívají Internet jako pomůcku v informační službě, v MVS, pro korespondenci. OK Havlíčkův Brod rozšířila nabídku služeb o přístup na Internet pro nevidomé a možnost oznámení o rezervaci e-mailem. Knihovny zavádějí své domovské www stránky včetně vystavení katalogů. V knihovně je možné požádat o instruktáž k používání Internetu, MěK Náchod a OK Svítavy nabízely s velkým úspěchem v rámci Týdne knihoven přístup na Internet zdarma.

Při zodpovídání dotazů se knihovny neomezují pouze na Internet, ale průběžně aktualizují další elektronické databáze (CD-ROM s Českou národní bibliografií, regionální databáze REOS a REFA, multimediální encyklopedie a učebnice atd.).

Kulturní programy a publikace

Všechny profesionální knihovny využily k propagaci svých služeb celostátně vyhlášený Týden knihoven, objevily se informační články v regionálním tisku, služby zdarma a bohatý výběr kolektivních programů pro veřejnost.

Publikační činnost veřejných knihoven se v tomto roce omezila na 23 publikací.

Příklady zajímavých kolektivních akcí a soupis ediční činnosti naleznete v publikaci "Východočeské veřejné knihovny v roce 1998".

Spolupráce knihoven

Ve většině okresů poskytuje okresní knihovna nebo městská knihovna s regionální funkcí potřebný konzultační a odborný servis menším knihovnám, svolává pravidelné porady profesionálních knihoven, nabízí vzdělávací akce pro knihovníky, účastní se jednání s obecními úřady atd.

Problematické zůstává plnění zmíněných regionálních funkcí v okrese Chrudim, kde byl zrušen

střediskový systém, a v okrese Rychnov n. K., kde jsou regionální funkce přiděleny instituci mimo síť veřejných knihoven.

Řada knihoven se účastní činnosti SKIPu, Asociace knihoven ČR, celostátních vzdělávacích akcí. V r. 1998 se ve východních Čechách uskutečnil např. celostátní seminář k akvizici (v OK Havlíčkův Brod), seminář hudebních knihoven (OK Hradec Králové), školení "Praktické využití Internetu v knihovnách" v okrese Hradec Králové, v rámci festivalu pro mládež Prima sezóna v okrese Náchod celodenní kulturní program pro členy SKIPu, setkání Klubu dětských knihoven na Šrámkově Sobotce (okres Jičín).

Podobnou charakteristiku vývoje východočeského knihovnictví v roce 1998 včetně statistických tabulek přináší publikace: VÝCHODOČESKÉ VEŘEJNÉ KNIHOVNY V ROCE 1998. Hradec Králové: Státní vědecká knihovna, 1999. 36 s. Publikace je k dispozici ve všech okresních knihovnách (městských knihovnách s regionální funkcí) a na pracovišti bibliografie a knihovnictví SVK HK. V publikaci nejsou obsaženy výsledky Státní vědecké knihovny, informace o SVK HK byly uveřejněny samostatně ve Výroční zprávě Státní vědecké knihovny za rok 1998.